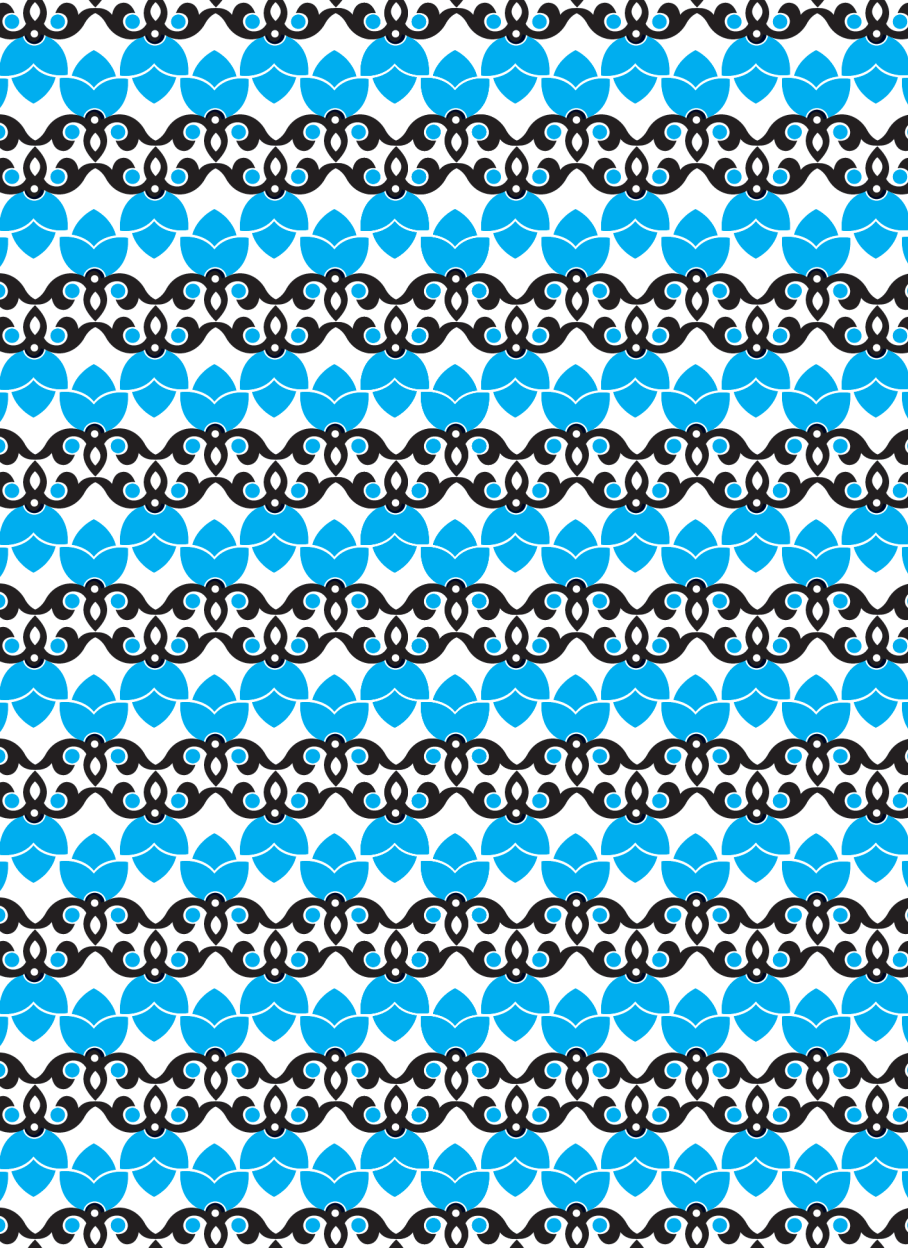


الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
أن هدانا الله



حدیث
خانواده

چهل حدیث برای

جوآنانِ حتران

۱۶ ساله ها به بالا



به کوشش: محمد الهی خراسانی

سرشناسنامه: الهی خراسانی، محمد
عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث برای جوانان (دختران) ۱۶ ساله ها به بالا/ به کوشش محمد الهی خراسانی
مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛ ۱۷×۱۲ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۱۱-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اربعینات -- قرن ۱۴
موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۱۴
شناسه افزوده: آستان قدس رضوی.
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ج ۹۳ الف ۷۴/۱۴۳۹/۹ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۱۷
شماره کتابخانه ملی: ۲۰۳۰۸۱۵



آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی



چهل حدیث برای جوانان (دختران) ۱۶ ساله ها به بالا/ حدیث خانواده (۳)

به کوشش: محمد الهی خراسانی

تهیه و تدوین: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی

اداره علوم قرآن و حدیث

طراح جلد: محمدرضا میری

صفحه آرائی: محمود بازدار

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شمارگان: ۳۰۰۰

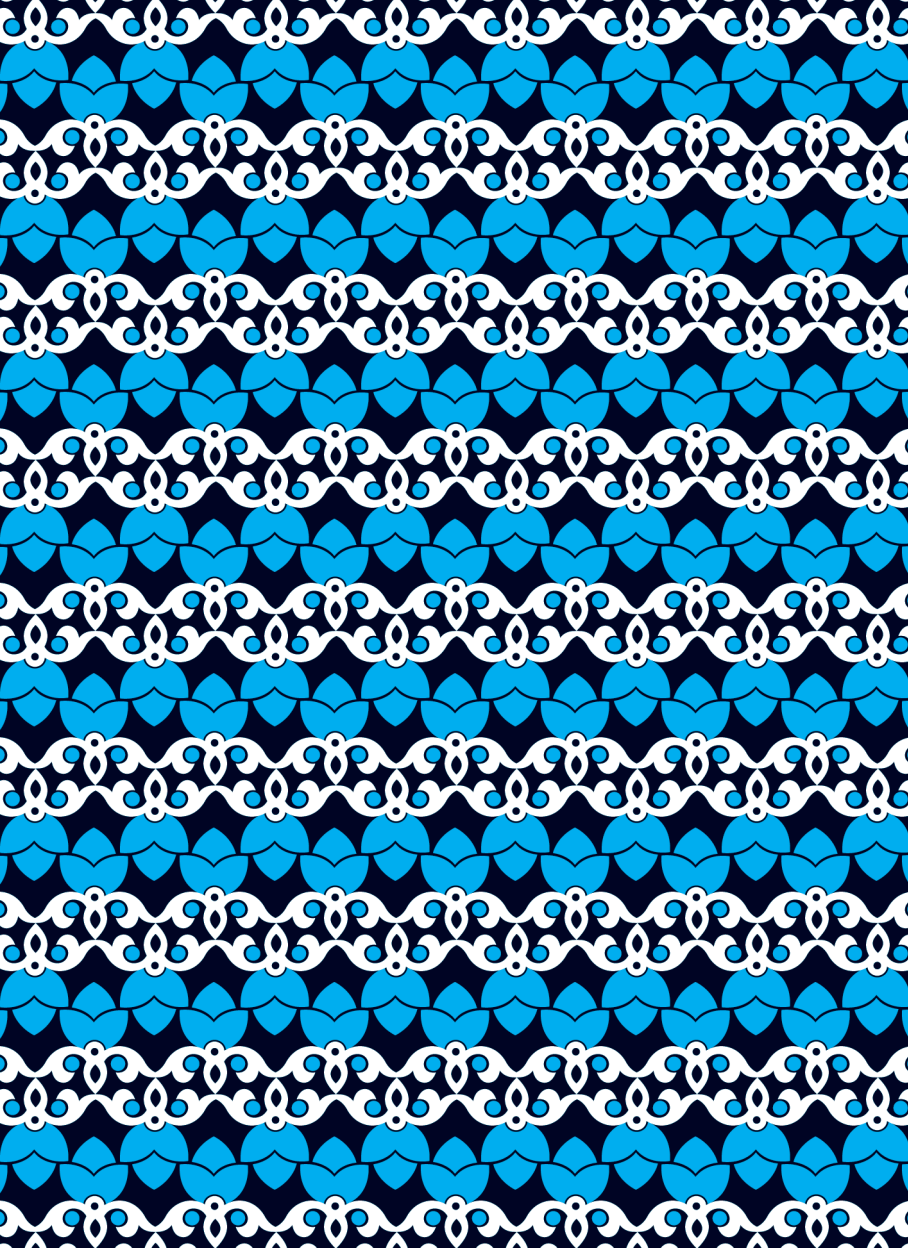
ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۱۱-۳



تقديم به پيشگاه دخت رسالت
بانوی ولايت و امامت
حضرت زهرا سلام الله عليها

او كه «حديث خانواده»
حكايه گفتار گهربار خانواده اوست





از او هیچ چیز بعید نیست / ۵۶	۲۱	۱	۱۶ / انتظاری که از تو می‌رود
اعتدال در دوستی‌ها و دشمنی‌ها / ۵۸	۲۲	۲	۱۸ / ضرورت بصیرت
جوش خورها / ۶۰	۲۳	۳	۲۰ / افیون‌های دنیا و آخرت
زیانی که تند و تیز نیست / ۶۲	۲۴	۴	۲۲ / راه فردا را سد نکن
نشانه‌ای از رستگاران / ۶۴	۲۵	۵	۲۴ / او به چه نگاه می‌کند؟
محروم از زندگی / ۶۶	۲۶	۶	۲۶ / می‌توانی امیدوار باشی
بی‌باکی یا بی‌احتیاطی؟ / ۶۸	۲۷	۷	۲۸ / وقتی باز می‌گردی...
مانند بردباران / ۷۰	۲۸	۸	۳۰ / بازگشت حقیقی
کمتر از اُف / ۷۲	۲۹	۹	۳۲ / مراقب خودت باش
چه نیکوکار، چه ستمکار / ۷۴	۳۰	۱۰	۳۴ / فکرت را در اختیار آنان نگذار
طعم ایمان / ۷۶	۳۱	۱۱	۳۶ / در اسارت خواسته‌ها
دوستی حیا و ایمان / ۷۸	۳۲	۱۲	۳۸ / آنچه می‌رود، آنچه می‌ماند
چیزی نمانده که فرشته شود / ۸۰	۳۳	۱۳	۴۰ / به این بیندیش
جان‌بهای تو / ۸۲	۳۴	۱۴	۴۲ / منزلت‌سنجی
راهی کم‌رهرو / ۸۴	۳۵	۱۵	۴۴ / محبت حقیقی یا شعاری؟
آمیخته با قرآن / ۸۶	۳۶	۱۶	۴۶ / او ببسندت بس است
نسخهٔ سعادت در دست دیگران / ۸۸	۳۷	۱۷	۴۸ / وقتی مهم دیگران‌اند
تزریق حیات / ۹۰	۳۸	۱۸	۵۰ / آبروداری دروغین
به دلت نگاه کن / ۹۲	۳۹	۱۹	۵۲ / تمام محبت، نه تمام اطمینان
آنگاه که دلت می‌تپد / ۹۴	۴۰	۲۰	۵۴ / دوستی با آرایشگر معصیت



ما شیعیان در کنار چشمه‌هایی که ۲۵۰ سال جاری شدند و به هم پیوستند، تشنه‌لبان نشسته‌ایم و روح نیازمند خود را نشسته‌ایم. گفته‌های امامان راست‌گفتار، پس از قرآن کریم، تنها نسخه‌آزموده برای شست‌وشوی جان و دل ماست. این پرسش که چرا چشم‌هامان را در این چشمه‌ها پاک نساخته‌ایم، خود سرآغاز دگرگونی و روی‌آوری به گنجینه‌های حدیثی است.

آستان‌قدس رضوی، براساس راهبردهای سند چشم‌انداز بیست‌ساله فرهنگی، توجه ویژه‌ای به گسترش اندیشه‌ها و معارف حدیثی دارد و اداره آموزش علوم قرآن و حدیث آستان‌قدس رضوی، در ادامه همین روش خجسته، راه را بر فراوان‌سازی پژوهش‌ها و آثار حدیثی می‌گشاید.

مجموعه‌های چهل حدیث، هرگاه درون‌مایه‌هایی بلند را در نوشتارهایی کوتاه و با بیانی گویا و رسا نشان دهند، به‌خوبی می‌توانند این راهبرد را عملی سازند.

کتابی که پیش روی شما خوانندگان عزیز است، بخشی از مجموعه ده‌جلدی «حدیث خانواده» است که با گزینش هماهنگ و قلم خوش‌آهنگ حجت‌الاسلام محمد الهی خراسانی و پس از ارزیابی استادان ارجمند حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و الهی‌زاده آماده شده است. امیدواریم نگرش و نگارش این مجموعه حدیثی در امتداد الطاف امام علی بن موسی الرضا علیه السلام باشد و همراه با عنایت شما خوانندگان مهربان.

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
آستان قدس رضوی



در آمد

قال الصادقُ عليه السلام:

مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَيُحِبُّهَا

هر کس چهل حدیث از احادیث ما حفظ کند، خداوند در روز قیامت او

را همچون دانشمندی فقیه برانگیزد. الکافی، ج ۱، ص ۴۹

سنت چهل حدیث نویسی از دیرباز در میان عالمان مسلمان، رایج بوده است. این سنت، بیش از هر سبب دیگر، ریشه در احادیثی دارد که به شکل های گوناگون از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در فضیلت فراوان حفظ چهل حدیث نقل شده است. نمونه ای از آن ها در صدر این نوشتار آمده است.

تاکنون مجموعه های چهل حدیثی فراوانی تدوین شده است که محور هر مجموعه، سخنان یکی از معصومان علیهم السلام و یا موضوعی اعتقادی یا اخلاقی بوده است. در این میان، هنوز

مجموعه‌ای حدیثی عرضه نشده است که احادیث آن، بر محور گروه‌های سنی مخاطبان و فضای ذهنی و نیازهای روحی خاص هر گروه سامان یافته باشد؛ در حالی که ضرورت و اهمیت این کار بر کارشناسان عرصه تبلیغ معارف دینی پوشیده نیست.

نگارنده که چند سالی است در حوزه حدیث و علوم و معارف حدیثی، به تحقیق و تدریس و تألیف اشتغال دارد و از سوی دیگر تجربه سال‌ها کار آموزشی و تربیتی در مقاطع گوناگون دبستان، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه دارد، مصمم شد تا با پیوندزدن دو شاخه «حدیث» و «تربیت دینی»، مجموعه‌ای حدیثی با محوریت نیازهای تربیتی مخاطب فراهم آورد و تا حد توان، کاستی موجود در این زمینه را برطرف سازد. مجموعه‌ای که با نام حدیث خانواده پیش روی شماست، محصول این دغدغه و ثمره حدود سه سال مطالعه و مشاوره برای گزینش، تنظیم و تبیین احادیث است.

حدیث خانواده ده دفتر چهل حدیثی است که شامل احادیث گلچین شده برای گروه‌های سنی گوناگون تشکیل دهنده خانواده است. این گروه‌های سنی را این گونه تقسیم کرده‌ایم:

دفتر اول: کودکان (۸ تا ۱۱ ساله)

دفتر دوم: نوجوانان (۱۲ تا ۱۵ ساله)

دفتر سوم: جوانان: دختران (۱۶ ساله به بالا)

دفتر چهارم: جوانان: پسران ۱ (۱۶ تا ۱۹ ساله)

دفتر پنجم: جوانان: پسران ۲ (۲۰ ساله به بالا)

دفتر ششم: همسران: مردان

دفتر هفتم: همسران: زنان

دفتر هشتم: پدران

دفتر نهم: مادران

دفتر دهم: پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها

احادیث درج‌شده در این دفترها همگی از منابع حدیثی شیعه و از میان دست‌کم ۲۰۰۰۰ روایت، طی چند مرحله، گزینش شده‌اند. معیارهای اصلی گزینش احادیث برای هر گروه، بدین شرح بوده است:

۱. تناسب محتوایی با خصوصیات و نیازهای مخاطب در هر

گروه سنی؛

۲. فراشمولی و اختصاص نداشتن به موقعیت خاص زمانی یا

مکانی؛

۳. صریح‌بودن معنا و تشابه نداشتن آن، به‌گونه‌ای که منجر به برداشت‌های نادرست نشود.

۴. روانی و کوتاهی نسبی متناسب با گروه سنی، برای حفظ

آسان‌تر.

شایان ذکر است به‌سبب پابندی بر این معیارها، در گروه‌های همسان، مانند جوانان (پسران و دختران)، همسران (مردان و زنان) و پدران و مادران، روایات مشترک به چشم می‌خورد؛ اما گزینش روایات‌ها به‌گونه‌ای است که در مجموعه جلد‌های مربوط به مراحل سنی یک فرد، از جنس مرد یا زن، هیچ روایتی تکراری نیست.

نکاتی نیز در ساماندهی روایات در هر دفتر مدنظر بوده است:

۱. پرهیز از قضا‌سازی تمام‌سفید یا تمام‌سیاه، به این معنا که

- عمده روایت‌ها، نمایانگر تشویق و تبشیر یا عتاب و انذار نباشد؛
۲. جامعیت نسبی از جنبه تربیتی، به گونه‌ای که در مجموع روایات هر دفتر، تقریباً به مسائل مهم و نیازهای خاص آن گروه سنی اشاره شده باشد؛
 ۳. اشاره هم‌زمان به خطوط کلی و راهنمایی‌های عینی و جزئی در مسیر زندگی؛
 ۴. گنجانیدن محرک‌هایی برای تحوّل روحی در میان روایات هر دفتر؛
 ۵. ترتیب‌بندی هدفمند روایت‌ها، به طوری که تا حد امکان، میان هر روایت با روایت بعدی، وجه ارتباطی آشکار باشد و خواننده احساس کند که روایات، یکی پس از دیگری جریان دارند؛
 ۶. شاخص بودن روایات نخستین و واپسین هر دفتر، به گونه‌ای که روایت نخستین، نقطه مناسبی برای آغاز و روایت واپسین، نقطه پایان مناسبی باشد و در عین حال، منشأ حرکت و تحوّل. همچنین، درباره چگونگی ارائه روایت‌ها نکاتی چند در کانون توجه بوده است:
۱. روایات به طور کامل، اعراب‌گذاری و در صورت لزوم، علامت‌گذاری شود؛
 ۲. ترجمه روایت، ساده و روان و رسا باشد و از ترجمه واژه‌به‌واژه یا ادبی پرهیز شود؛
 ۳. منبع هر روایت، به طور دقیق، در پای روایت و شناسنامه منابع در پایان هر دفتر بیاید؛

۴. پس از هر روایت، مطلبی کوتاه برای فهم بهتر و ملموس تر روایت، متناسب با زبان سنّی مخاطب، آورده شود.

در پایان، لازم می‌دانم از استاد ارجمندم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر نقی‌زاده که در نخستین مراحل نگارش این مجموعه، مشوّق نگارنده برای تکمیل کار بودند، قدردانی کنم. از استادان بزرگوار، حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و محمدحسین الهی‌زاده که ارزیابی این اثر را برعهده گرفتند و نیز از معاونت محترم تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی و ریاست محترم اداره آموزش علوم قرآن و حدیث و همه همکارانشان که اسباب بهره‌مندی خیل زائران حرم رضوی را از این اثر فراهم کردند، تشکر می‌کنم. همچنین از همسر مهربانم که سامان یافتن این اثر، مرهون همدلی و همراهی چندین ساله‌ی اوست، صمیمانه سپاسگزارم.

به امید آنکه این تلاش ناچیز، مورد عنایت خاندان رسالت و به‌ویژه امام رئوف حضرت رضا علیه‌الاف‌التحیه‌والثناء، که همواره بنده احسانشان بوده‌ام، قرار بگیرد و خانواده‌های گرامی، در همه سطوح، از این مجموعه حدیثی بهره‌مند شوند.

محمد الهی خراسانی

۱۳۸۸آبان

برابر با اذی‌الحجه ۱۴۳۰

سالروز ازدواج پربرکت امیرالمؤمنین علیه‌السلام

و حضرت زهرا علیها‌السلام

درآمدی بر چاپ دوم

به حول و قوه الهی و با عنایات اهل بیت علیهم السلام، مجموعه «حدیث خانواده» پس از نخستین انتشار با استقبال گرم مخاطبان روبه‌رو شد. هرچند پاره‌ای اشکال‌ها در مرحله چاپ رخ داده بود که مانع از انتشار گسترده کار شد. به‌هر ترتیب، در چاپ جدید و با پیگیری‌های به‌عمل آمده، این اشکال‌ها برطرف شد و به‌همین بهانه، تجدیدنظری نیز در گزینش و توضیح روایات برخی دفترها صورت گرفت.

شایسته است از فاضل گران‌مایه، حجت‌الاسلام سیدمحمدضیایی که با مطالعه دقیق و کامل مجموعه دفترها و نکته‌سنجی‌های خود، زمینه این تجدیدنظر فراهم کردند، سپاسگزاری کنم. همچنین از برادر ارجمند آقای مهدی لسانی رئیس اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی که زمینه انتشار آراسته‌ترین اثر را فراهم کردند، قدردانی می‌کنم.

از همه خوانندگان گرامی، به‌ویژه کارشناسان دینی و تربیتی خواهشمندیم ما را از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای ارزشمندشان، از طریق تماس یا مکاتبه با اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی، بهره‌مند سازند.

به‌امید آنکه «حدیث خانواده» خانواده‌های ما را با حقیقت «کلامکم نور و امرکم رشد»، بیشتر آشنا سازد.

محمد الهی خراسانی

۱۱ اسفند ۱۳۹۰

برابر با ۸ ربیع‌الآخر ۱۴۳۳

سالروز ولادت باسعادت امام حسن عسکری علیه السلام

انتظاری که از تو می‌رود

قالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

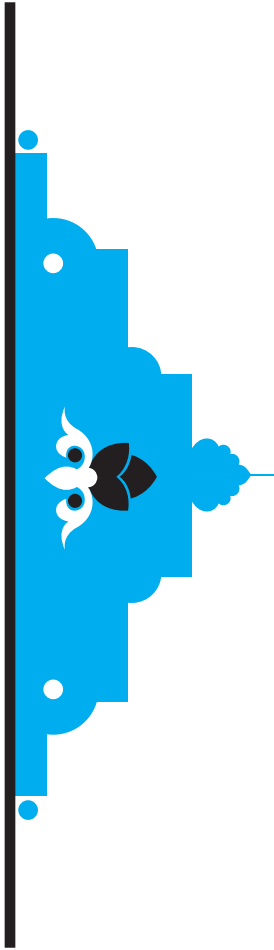
لَسْتُ أَحَبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي
حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

دوست ندارم جوانی از شما [شیعیان] را جز بر دو گونه
ببینم: دانشمند یا دانش‌آموز.

الامالی للطوسی، ص ۳۰۳



ذهن و حافظهٔ جوانی، سرمایه‌ای
است که باید از آن، بهترین و بیشترین
استفاده را کرد. باید دانستنی‌های بایسته
را دانست؛ و گرنه باید آموخت؛ نه
آنکه نه بدانم و نه بیاموزم.

ضرورت بصیرت

قال الصادق عليه السلام:

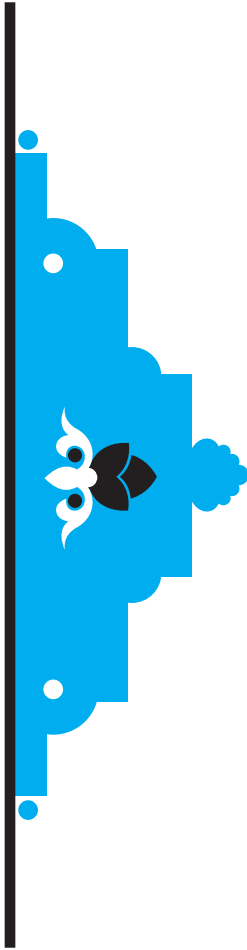
الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ
الطَّرِيقِ، لَا يَزِيدُهُ سُرْعَةُ السَّيْرِ إِلَّا بُعْدًا.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که بدون بصیرت عمل کند، همچون کسی است
که بی‌راهه می‌رود و هرچه تندتر رود، از مقصد دورتر
می‌شود.

الکافی، ج ۱ ص ۴۳



بصیرت یعنی آگاهی دقیق و شناخت عمیق که برای هر کس ضرورت دارد؛ به ویژه برای جوان که سری پُرشور دارد و گامی پُرشتاب. این شور اگر با شعور درنیامیزد، فرصت سوز و اگر همراه شود، فرصت ساز است.

افیون‌های دنیا و آخرت

قالَ الكاظمُ عليه السلام:

إِيَّاكَ وَ الضَّجَرَ وَ الكَسَلَ فَإِنَّهُمَا يَمْنَعَانِكَ
حَظَّ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ.



امام کاظم عليه السلام فرمودند:

از تنبلی و بی‌حوصلگی بپرهیز که این دو، تو را از دنیا و
آخرت بی‌بهره می‌کنند.

وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۲

رسیدن به قله‌ها به ارادهٔ محکم نیاز دارد. کسانی که زود خسته می‌شوند و از زیر بار، شانه خالی می‌کنند، نباید توقع زیادی از خود داشته باشند. نیازهای مادی و معنوی انسان، فقط در سایهٔ تلاش و نیروی اراده برآورده می‌شود.

راه فردا را سد نکن

قالَ عليٌّ عليه السلام:

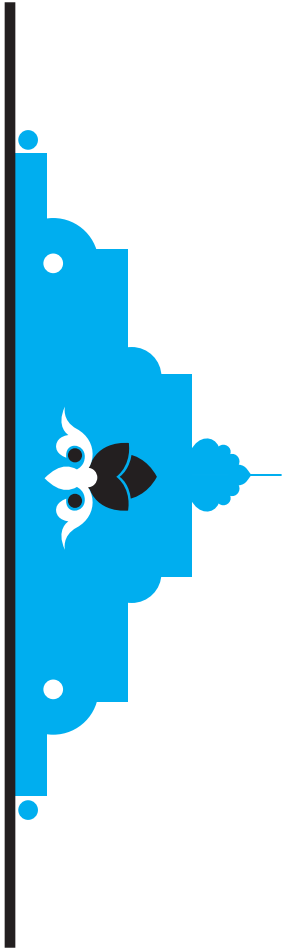
لَا تُشْعِرْ قَلْبَكَ الْهَمَّ عَلَى مَا فَاتَ فَيَشْغَلَكَ عَمَّا
هُوَ آتٍ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

برای آنچه از دست رفته است، اندوه به دلت راه مده که
تو را از آنچه می آید، باز می دارد.

غررالحکم، ح ۷۴۶۰



حسرت گذشته را خوردن چه نتیجه‌ای دارد، جز آنکه سبب می‌شود از فرصت‌هایی که به سراغت می‌آیند غافل شوی.

باید از آنچه گذشته است، عبرت گرفت. باید از دیروزها پُلی ساخت برای رسیدن به فرداها، فرداهای زندگی.

او به چه نگاه می کند؟

قال رسولُ الله ﷺ:

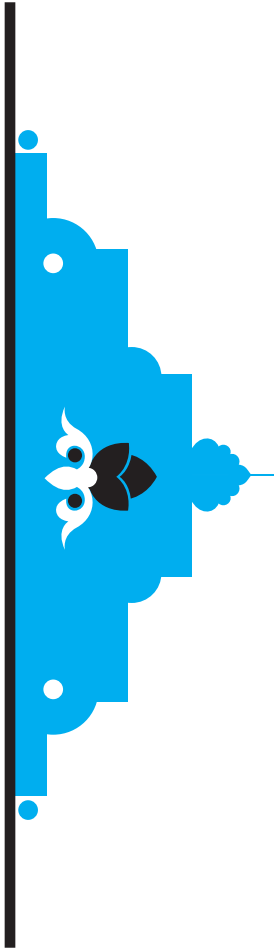
إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ
يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خداوند به چهره‌ها و دارایی‌های شما نمی‌نگرد؛ بلکه به
دل‌ها و اعمال شما می‌نگرد.

مجموعه ورام، ج ۲، ص ۲۲۸



دیدهٔ خلاق، بیشتر به دنبال دارایی‌ها و
دل‌آرایی‌هاست؛ اما پروردگار خلاق،
به دل‌ها و کردارها نظر دارد. اینکه دل
چقدر صاف و زلال است و این کردار
چه اندازه پاک و رواست.

در آن سرا، نه خبری از مال است و نه از
جمال. همگان حیران‌اند و سرگردان؛
«إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ.» مگر
کسی که بادل‌ی سلامت نزد خدا بیاید
(شعراء، ۸۹).

می توانی امیدوار باشی

قالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ.



امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی مؤمن است که کار نیکش او را خوش حال و کار
زشتش او را بد حال کند.

الکافی، ج ۲، ص ۲۳۲

مفهوم مؤمن، مساوی با معصوم نیست. معصوم هیچ گاه و در هیچ وضعیتی مرتکب خطا نمی شود؛ اما مؤمن ممکن است در جایی پایش بلغزد و خطایی از او سر بزند.

تفاوت انسان مؤمن با دیگران در این است که مؤمن هرگز از خطایی که مرتکب شده، خوش حال نمی شود؛ حتی اگر همه او را ستایش کنند. او هیچ گاه از کار نیکی که انجام داده است نیز ناراحت و پشیمان نمی شود؛ حتی اگر همه او را ملامت کنند.

وقتی باز می‌گردی...

قال رسولُ الله ﷺ:

اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ الْعَبْدِ مِنَ الظَّمَانِ الْوَارِدِ وَ
الْمُضِلِّ الْوَاجِدِ وَالْعَقِيمِ الْوَالِدِ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

شادی خداوند از توبه‌بنده خود بیشتر است تا شادی
تشنه‌ای که به آب می‌رسد و گم‌کرده‌ای که گمشده خود را
می‌یابد و نازایی که بچه می‌آورد.

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۲۶

به راستی در جهان آفرینش، در میان
کهکشان‌هایی که چندین هزار سال
نوری بازمین فاصله دارند، چه جایی را
پُر کرده‌ایم؟ تازه این هادیدنی‌ها هستند
و اگر نادیدنی‌ها را هم در نظر بگیریم،
مانند جنیان، فرشتگان، ارواح تمامی
مردگان، عوالم دیگری که فراتر از دنیا
هستند و... چقدر به حساب می‌آییم؟
با وجود این، آفریننده همهٔ جهانیان،
با بازگشت ما به درگاه او، گویا
گمشدهٔ خویش را پیدایمی کند.
قدر خودمان را بدانیم.



بازگشت حقیقی

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

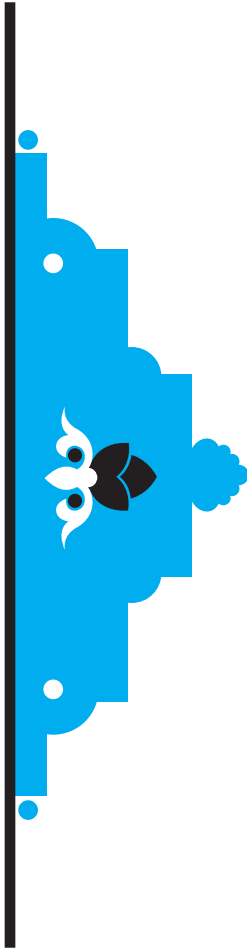
التَّوْبَةُ نَدَمٌ بِالْقَلْبِ وَاسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ وَتَرْكُ
بِالْجَوَارِحِ وَإِضْمَارٌ أَنْ لَا يَعُودَ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

توبه، پشیمانی با دل است و آمرزش خواهی با زبان و ترک
گناه با اعضا و جوارح و مصمم شدن بر تکرار نکردن آن.

غررالحکم، ح ۳۷۷۷



توبه فقط به ذکر «اَسْتَغْفِرُ اللهَ» نیست.
توبه پیش از هر چیز، پشیمانی قلبی
است. تا واقعاً پشیمان نشده باشی،
توبه معنا ندارد و خدا از دل هر کس
باخبر است: «إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ» (مائده، ۷).

توبه با ابراز پشیمانی نیز پایان
نمی‌یابد، باید عزم بر ترک معصیت
نیز در کار باشد و در عمل نیز تحقق
یابد. این گونه است که توبه انسان را
مانند روز اول پاک می‌سازد.

مراقب خودت باش

قال الباقر عليه السلام:

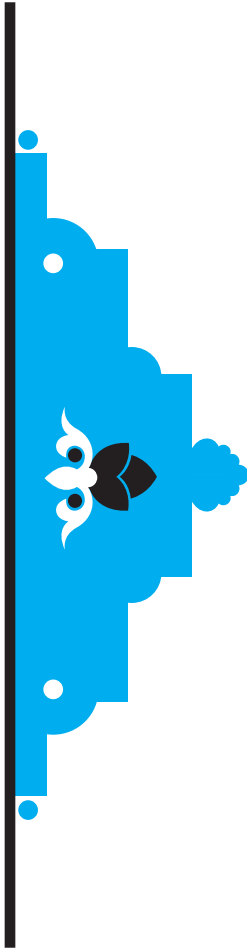
تَوَقَّى الصَّرْعَةَ خَيْرٌ مِنْ سُؤَالِ الرَّجْعَةِ.



امام باقر عليه السلام فرمودند:

پرهیز از به زمین خوردن، بهتر از درخواست بازگشت است.

کشف الغمّه، ج ۲، ص ۱۵۱



راننده‌ای که به تابلوی هشدار «جاده لغزنده است» توجه نمی‌کند و با سرعت زیاد و بی‌محابا می‌راند، هر لحظه ممکن است دچار حادثه شود و بعد از حادثه، دیگر ای کاش گفتن سودی ندارد.

در لغزشگاه‌های زندگی، مراقب خودمان باشیم.

فکرت را در اختیار آنان نگذار

قالَ علیؑ:

مَنْ كَثَرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا.



امام علیؑ فرمودند:

کسی که زیاد درباره گناهان بیندیشد، گناهان، او را به سوی خود می کشاند.

غررالحکم، ح ۳۵۴۳

نفس انسان، هوا و هوس‌های فراوانی دارد. انسان باید با نیروی ایمان خود در برابر هوس‌های گناه‌آلود بایستد. اما اگر دریچه ذهن خود را به روی آن‌ها باز کرد، آن‌ها بر مرکب اندیشه‌اش سوار می‌شوند و مُدام به او فرمان حرکت به سوی گناه می‌دهند. فرمان‌های مکرر درنهایت، نیروی مقاومت انسان را درهم می‌شکند و او را به سوی گناهان سوق می‌دهد. ذهنمان را آشیانه پندارهای پاک و نیکو کنیم، نه لانه افکار گناه‌آلود.

در اسارت خواسته‌ها

قال العسکریؑ:

مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُدِلُّهُ.



امام حسن عسکریؑ فرمودند:

چه زشت است برای مؤمن که خواسته‌ای داشته باشد که او را به خواری کشاند.

آدمی نباید بنده هیچ کس و
هیچ چیز، جز آفریننده خویش باشد.
با وجود این، گاه به دنبال خواسته‌ای
می‌رود که برای رسیدن به آن، باید
به اسارت کسی یا چیزی درآید.
انسان مؤمن، هیچ‌گاه پی چیزی
نمی‌رود که او را به اسارت و ذلت
بکشاند.

آنچه می‌رود، آنچه می‌ماند

قالَ علیؑ:

أُذْكَرُوا عِنْدَ الْمَعَاصِي ذَهَابَ اللَّذَاتِ وَ بَقَاءَ
التَّبِعَاتِ.



امام علیؑ فرمودند:

در هنگام گناه، رفتن لذت‌ها و ماندن آثار و تبعات گناه را
به یاد آورید.

غررالحکم، ح ۳۵۱۷

از شگردهای شیطان این است که در هنگام گناه، لذت و خوشی آن را به دل انسان می‌اندازد و پیامدهای منفی و مخرب آن را از یاد انسان می‌برد.

باید در مواجهه با گناه، برخلاف خواسته شیطان عمل کرد؛ یعنی به جای خوشی گذرای گناه، به ناخوشی ماندگار آن فکر کرد. این گونه راحت‌تر می‌توان به سینه شیطان دست‌رزد.



به این بیندیش

قال رسولُ الله ﷺ:

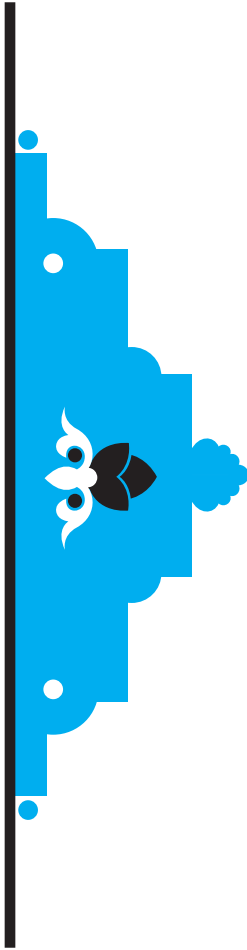
لَا تَنْظُرْ إِلَى صِغَرِ الْخَطِيئَةِ وَ لَكِنْ انْظُرْ إِلَى
مَنْ عَصَيْتَهُ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

به کوچکی گناه نگاه مکن؛ بنگر از چه کسی نافرمانی
کرده‌ای.

مکارم الاخلاق، ص ۴۶۰



گناهان کوچک در چشم انسان، زشتی
و پلیدی گناهان بزرگ را ندارند؛
اما هر گناهی عصیان است و عصیان
یعنی سرپیچی از امر مولا و هر چه مولا
والا تر، قُبْح و زشتی عصیان بیشتر.
پس کوچکی گناه را نباید دید، باید به
عظمت مولایی نگریست که از فرمان
او سرپیچی می کنیم.

منزلت سنجی

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

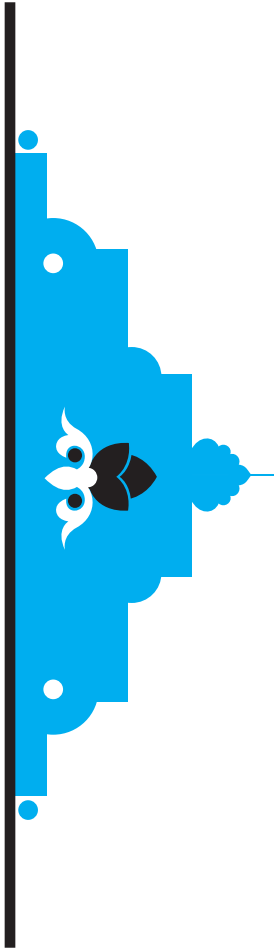
مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يَعْلَمَ كَيْفَ مَنَزِلَتُهُ عِنْدَ
اللَّهِ، فَلْيَنْظُرْ كَيْفَ مَنَزِلَةُ اللَّهِ مِنْهُ عِنْدَ الذُّنُوبِ،
كَذَلِكَ مَنَزِلَتُهُ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

هریک از شما که می خواهد بداند چه منزلتی نزد خداوند دارد، بنگرد که هنگام [روبه روشن شدن با] گناهان چه ارزشی برای خدا قائل است؛ به همان اندازه نزد خدا منزلت دارد.

بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۹۴



اگر در هنگام روبه‌رو شدن با گناه،
عظمت خدا را به خاطر آوردی
و اگر از گناه به خاطر نگاه او حیا
کردی؛ پیداست که خدا برایت
بسیار عزیز است. پس بدان که تو
هم نزد او خیلی عزیزی.

محبت حقیقی یا شعاری؟

قال الصادق عليه السلام:

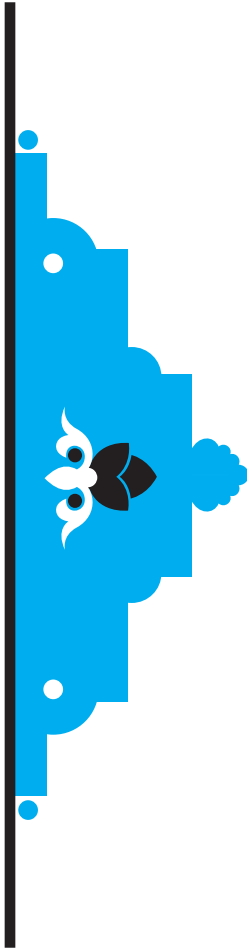
دَلِيلُ الْحُبِّ، إِيْثَارُ الْمَحْبُوبِ عَلَيَّ مَا سِوَاهُ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

نشانهٔ محبت، ترجیح دادن محبوب بر هر چه جز اوست.

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۶۸



محبت نشانه‌هایی دارد که می‌توان
براساس آن‌ها، محبت واقعی را از
محبت شعاری تشخیص داد. یکی از
آن نشانه‌ها این است که در پیشامدهای
گوناگون، خواست محبوبم را بر
خواست خود یا دیگران ترجیح دهم.
اگر چنین بود، معلوم می‌شود محبت
من شعاری نیست.

او پسندد بس است

قالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

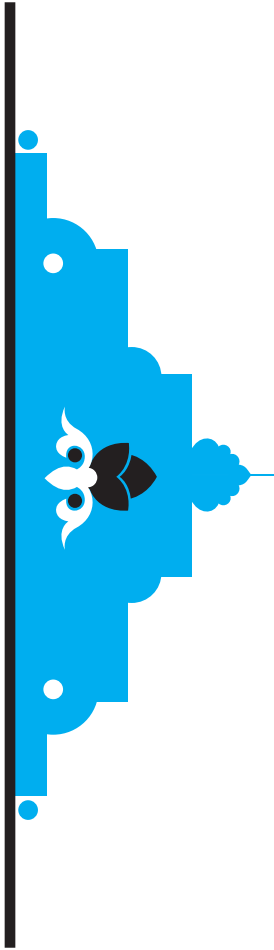
الْعَمَلُ الْخَالِصُ، الَّذِي لَا تُرِيدُ أَنْ يَحْمَدَكَ
عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

عمل خالص آن است که نخواهی کسی جز خدای
عزوجل، تو را برای انجام دادن آن بستاید.

الکافی، ج ۲، ص ۱۶



اگر منتظر بودی تا بابت کاری که
انجام دادی، از تو تشکر کنند و اگر
تشکر نکردند ناراحت و مأیوس
شدی، مشخص می‌شود کار را
برای خدا انجام نداده‌ای.

کار برای خدا یعنی تنها چشم به عنایت
او دوختن؛ مانند آنان که گفتند: «إِنَّمَا
نُطْعِمُكُمْ لِرُؤْجِهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً
وَلَا شُكْرًا» (الانسان، ۹).

وقتی مهم دیگران اند

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ لِلْمُرَائِي: يَنْشَطُ إِذَا رَأَى النَّاسَ
وَيَكْسَلُ إِذَا كَانَ وَحْدَهُ وَ يُحِبُّ أَنْ يُحْمَدَ فِي
جَمِيعِ أُمُورِهِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

ریاکار سه نشانه دارد: در مقابل مردم، کوشا و بانشاط است؛ هنگامی که تنهاست، سست و بی حال است؛ دوست دارد که در تمام کارهایش ستایش شود.

الکافی، ج ۲، ص ۲۹۵

پیدا و پنهانِ عملِ مخلصانِ تفاوتی ندارد؛ زیرا می‌دانند برای آن کس که باید ببیند، همه چیز پیدا است. ریاکاران داستان دیگری دارند. اگر مردمی که باید ببینند، نباشند، دیگر چرا خود را به زحمت بیفکنند؟ باید انگیزه‌ای برای کارشان وجود داشته باشد. هیچ چیز به اندازه ستایش دیگران، آنان را سر حال نمی‌آورد.



آبروداری دروغین

قَالَ عَلِيُّ عليه السلام:

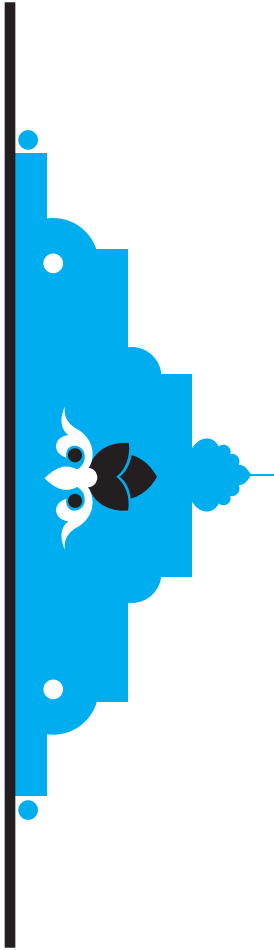
مَنْ كَاشَفَكَ فِي عَيْبِكَ، حَفِظَكَ فِي غَيْبِكَ.
مَنْ دَاهَنَكَ فِي عَيْبِكَ، عَابَكَ فِي غَيْبِكَ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

هر کس عیبت را به تو بگوید، پشت سرت آبروی تو را حفظ می‌کند و هر کس در گفتن عیبت به تو ملاحظه‌کاری کند، پشت سرت عیب تو را می‌گوید.

غررالحکم، ح ۹۴۷۴



از خرده‌گیری‌های دوستانه نباید
هراس داشت؛ زیرا صادقانه عیوب
انسان را گوشزد می‌کند. باید از
ملاحظه کاری‌های ریاکارانه ترسید؛
زیرا پشت سر، به محاکمه غیابی
می‌انجامد.

دوست یعنی کسی که عیب تو را
همچو آینه روبه‌رو گوید
نه که چون شانه با هزار زبان
پشت سر رفته موبه‌مو گوید

تمام محبت، نه تمام اطمینان

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

أُبْذِلُ لِصَدِيقِكَ كُلَّ الْمَوَدَّةِ وَلَا تَبْذُلْ لَهُ كُلَّ
الطَّمَأْنِينَةِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

هرچه محبت داری نثار دوستت کن؛ اما هرچه اطمینان
داری به پای او مریز.

غررالحکم، ح ۹۶۶۵

کسی از محبت و دلسوزی و خیرخواهی به رفیق خود ضرر نکرده است؛ اما بوده‌اند و هستند کسانی که بابت اعتماد و اطمینان زیادی که به رفیق خود کرده‌اند، دچار آسیب و خسارت شده‌اند. زیرا از رهگذر این اطمینان فراوان، رازی را با او در میان گذاشته‌اند، سرمایه‌ای را در اختیارش نهاده‌اند، مسئولیتی را به او سپرده‌اند و در نهایت پشیمان شده‌اند و دیگر راهی هم برای جبران نداشته‌اند.

باید به اندازه اعتماد کرد و از اطمینان بی حد و حصر بر حذر بود.

دوستی با آرایشگر معصیت

سُئِلَ أميرُ المؤمنين عليه السلام:

أَيُّ صَاحِبٍ شَرٌّ؟ قَالَ: الْمُرَيِّنُ لَكَ مَعْصِيَةً
اللَّهُ.



از امیر مؤمنان عليه السلام پرسیده شد:

بدترین هم‌نشین کدام است؟ فرمود: کسی که معصیت خدا را در نظرت زیبا جلوه دهد.

کتابُ من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۸۱

شیطان آرایشگر معصیت است.
کار او این است که گناه را با همه
زشتی و پلیدی آن، در چشم انسان
می آراید و زیبا جلوه می دهد. گناه
وقتی برای انسان، زیبا و جذاب شد،
دل کندن از آن دشوار می شود و
انسان به سوی آن کشیده می شود.
بدترین هم نشین، کسی است که
همان کار شیطان را با ما می کند.
باید از او دوری جست.

از او هیچ چیز بعید نیست

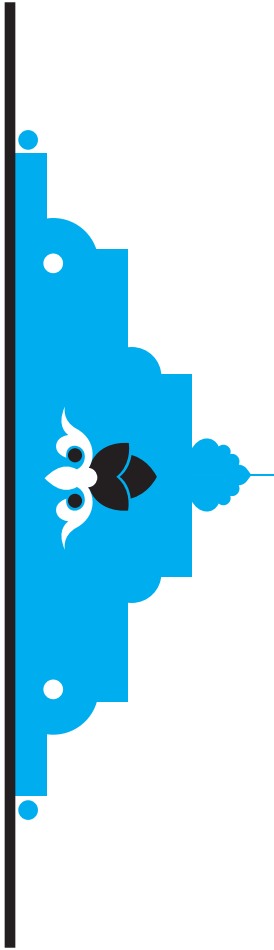
قال الهادی عليه السلام:

مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ، فَلَا تَأْمَنُ شَرَّهُ.



امام هادی عليه السلام فرمودند:

از شرّ کسی که ارزشی برای خود قائل نیست، ایمن مباش.



ترمه را درون صندوقچه می‌گذارند
تا گردی روی آن ننشیند و لکه‌ای
بر آن نیفتد؛ اما پارچهٔ کهنه و
مُندرس را به هر جایی می‌کشند و
در هر جایی می‌اندازند.

آنان که قدر خود را نمی‌دانند،
پرهیزی ندارند از اینکه جامهٔ وجود
خود را به چرکِ گناه آلوده کنند.
باید از اینان بر حذر بود.

اعتدال در دوستی‌ها و دشمنی‌ها

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

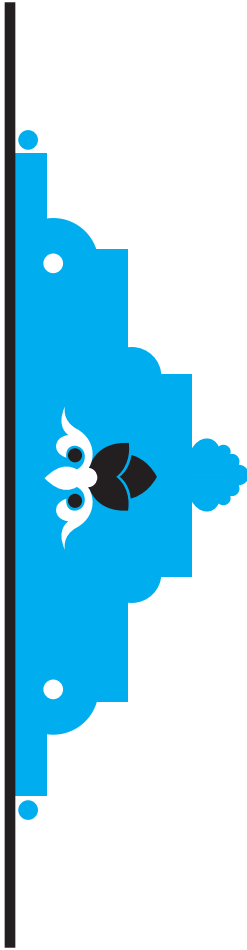
أَحِبُّ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا، عَسَى أَنْ يَكُونَ
بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا و أَبْغِضْ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا،
عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا.



امام علی عليه السلام فرمودند:

در دوستی با دوستت، اندازه نگه دار؛ چه بسا که روزی دشمنت شود و در دشمنی با دشمنت نیز؛ چه بسا که روزی دوستت شود.

نهج البلاغه، حکمت ۲۶۸



هر کسی در معرض تغییر و تحول
است و بر همین اساس، احتمال
تجدید نظر در روابط با دیگران
همواره وجود دارد. گاهی فاصله
میان افراد، کم و گاه زیاد می شود.
در دوستی ها و دشمنی ها باید تغییر و
تحول آدم ها را در نظر گرفت.

جوش خورها

قال رسولُ الله ﷺ:

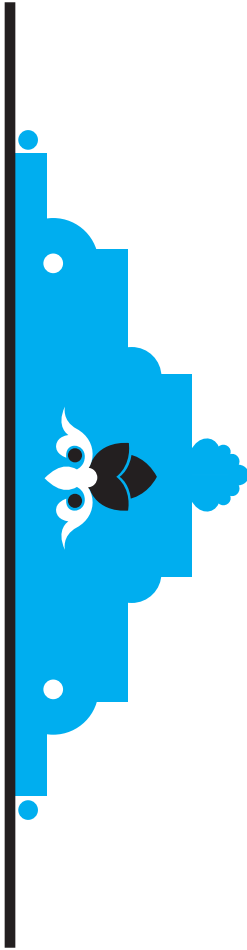
خيارُكم أحاسنُكم أخلاقاً، الَّذِينَ يَأْلِفُونَ وَ
يُؤْلَفُونَ.



پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بهترین‌های شما خوش‌خوترین‌های شما هستند، آنان که
هم خودشان با دیگران انس می‌گیرند و هم دیگران با آنان.

تحف العقول، ص ۴۵



انسان در ابتدا به راحتی نمی تواند با هر کسی ارتباط برقرار کند؛ اما اگر روی خوش و رفتار گرمی را از طرف مقابل مشاهده کند، او هم دل می سپرد و راه آشنایی هموار می شود. اُنس و الفت، میوه شیرین خوش خلقی و خوش برخوردی است.

زبانی که تند و تیز نیست

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

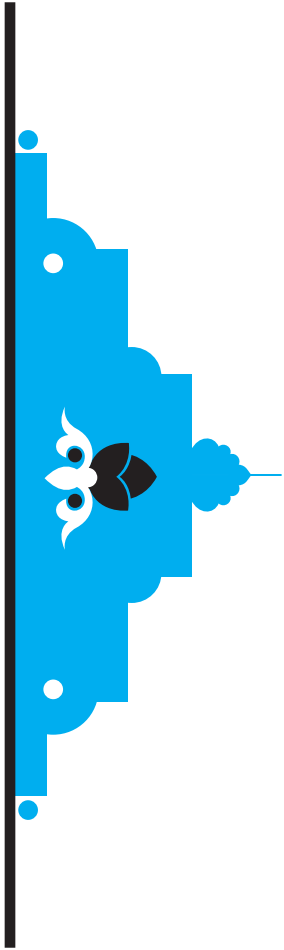
عَوْدُ لِسَانِكَ لِيْنَ الْكَلَامِ وَ بَدَلُ السَّلَامِ يَكْثُرُ
مُحِبُّوكَ وَ يَقِلُّ مُبْغِضُوكَ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

زبان خود را به نرم‌گویی و سلام‌کردن عادت ده که
دوستانت بسیار خواهند شد و دشمنانت کم.

غررالحکم، ح ۹۹۴۶



نقش زبان را نباید در ارتباط با دیگران دست کم گرفت. گاهی گفتن جمله‌ای، بیگانه‌ای را جذب می‌کند یا برعکس، آشنایی را می‌راند.

زبان تند و تیز، رشته‌های دوستی را پاره می‌کند؛ اما زبان نرم و خوش، دل‌ها را بسان آهن ربا به سوی خود می‌کشاند.

نشانه‌ای از رستگاران

قال الصادق عليه السلام:

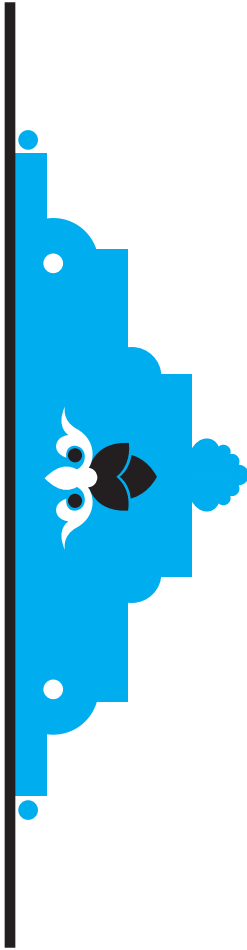
فَازَ وَ اللّٰهَ الْاَبْرَارُ. اَتَدْرِى مَنْ هُمْ؟ هُمُ الدّٰيِنَ
لَا يُؤْذُوْنَ الدَّرَّ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

سوگند به خدا که نیکوکاران رستگار شدند. آیا می دانید که
آن‌ها چه کسانی هستند؟ آنان کسانی هستند که آزارشان به
مورچه‌ای نمی‌رسد.

بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۳



چه جان فراست این سخن مولا: «اگر
هفت اقلیم را با آنچه زیر آسمان هست
به من دهند، تا خدا را نافرمانی کنم و
پوست جویی را از مورچه‌ای به ناروا
بربایم، چنین نخواهم کرد.»
و چه پرمعناست این سخن: «به
خدای کعبه رستگار شدم.»

محروم از زندگی

قالَ عليُّ عليه السلام:

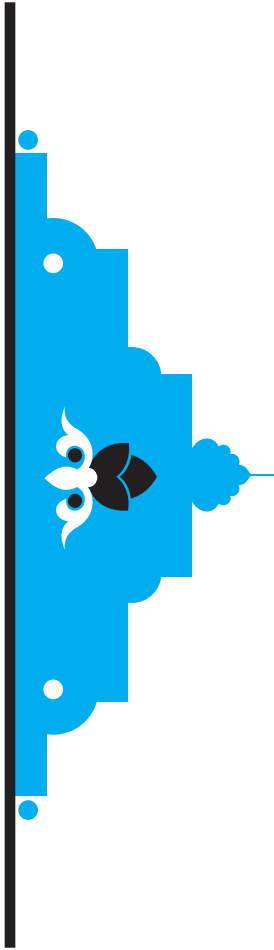
ثَلَاثٌ لَا يَهْتَأُ لِصَاحِبِهِنَّ عَيْشٌ: الْحَقْدُ وَالْحَسَدُ
وَسُوءُ الْخُلُقِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

سه چیز است که دارنده آن‌ها زندگی لذت‌بخشی ندارد:
کینه و حسادت و بدخلقی.

غررالحکم، ح ۶۷۷۹



کینه‌داران و حسادت‌ورزان و بدخویان،
بیش از آنکه به دیگران ضرر بزنند، به
خودشان ستم می‌کنند؛ زیرا خود را
از داشتن زندگی آرام و بی‌تشویش
محروم می‌کنند.

خوشا به حال آنان که دلشان از
کینه‌ها تهی، جانشان از حسادت
راحت و زندگی‌شان بر مدار
خوش‌خویی است.

بی باکی یا بی احتیاطی؟

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

مَنْ أَخَذَ بِالْحَزْمِ اسْتَظْهَرَ. مَنْ أَضَاعَ الْحَزْمَ تَهَوَّرَ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

آن که دوراندهش باشد، احتیاط می کند. کسی که دوراندهشی رارها کند، بی احتیاط می شود.

غزراالحکم، ح ۱۰۸۷۰ و ۱۰۸۷۵

گرد و خاک که به پامی شود، دیدن
مسیر دشوار می شود.

بی باکی کور کورانه شجاعت نیست؛
بلکه گرد و خاک به پا کردن است.
کسی که اهل دوراندیشی است،
همیشه مسیر را در نظر دارد و از
بی احتیاطی پرهیز می کند.

مانند بردباران

قالَ عليٌّ عليه السلام:

إِنْ لَمْ تَكُنْ حَلِيمًا، فَتَحَلَّمْ. فَإِنَّهُ قَلَّ مَنْ تُشْبِهُهُ
بِقَوْمٍ إِلَّا أَوْشَكَ أَنْ يَكُونَ مِنْهُمْ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

اگر بردبار نیستی، خود را بردبار جلوه ده؛ زیرا کمتر کسی
است که خود را شبیه گروهی کند و به زودی از جمله آنان
نشود.

نهج البلاغه، حکمت ۲۰۷

تابه حال شنیده‌ای و شاید خودت هم گفته‌ای که بیشتر از این نمی‌توانم، هر کسی ظرفیتی دارد و ظرفیت من همین قدر است.

روحیهٔ بردباری و ظرفیت بالا، به تمرین و تلقین‌های مکرر نیاز دارد. کم‌کم بدون اینکه تلقین کنیم، در برابر پیشامدها به راحتی با بردباری رفتار می‌کنیم.

پس باید گفت که من بیشتر از این هم می‌توانم، ظرفیت من بیشتر از اینهاست.

کمتر از آف

قال الصادق عليه السلام:

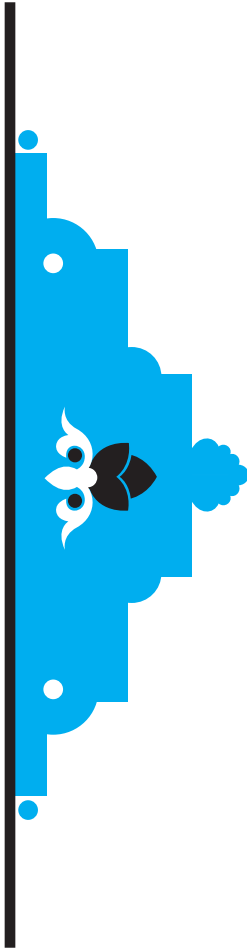
أَدْنَى الْعُقُوقِ «أَفٌّ» وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ شَيْئًا هُوَ
أَهْوَنُ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

کمترین بی احترامی به پدر و مادر، آف گفتن است و اگر خداوند عزوجل چیزی کمتر از آن سراغ داشت، بی گمان از آن نهی می کرد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۸



جسارت به والدین، همیشه در این
نیست که صدایت را خدای ناکرده بر
آنها بلند کنی یا نگاهی از سر غضب
به آنها بیندازی. گاهی همین مقدار که
با نفّست زیر لب اُف بگویی، حرمت
آنها را شکسته‌ای.

خدا از کمترین بی حرمتی در حقّ پدر
و مادر نمی گذرد.

چه نیکوکار، چه ستمکار

قالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

ثَلَاثَةٌ لَا عُذْرَ لِأَحَدٍ فِيهَا: أَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبِرِّ
وَالْفَاجِرِ، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِلْبِرِّ وَالْفَاجِرِ، وَبِرُّ
الْوَالِدَيْنِ بَرِّينَ كَانَا أَوْ فَاجِرَيْنِ.



امام صادق علیه السلام فرمودند:

سه چیز است که هیچ کس در آنها معذور نیست:
برگرداندن امانت به نیکوکار و ستمکار، وفای به عهد با
نیکوکار و ستمکار و خوش رفتاری با پدر و مادر، چه
نیکوکار باشند یا ستمکار.

الخصال، ج ۱، ص ۱۲۳

برخی از مسئولیت‌ها دوسویه است و با توجه به رفتار متقابل تعریف می‌شود؛ اما بعضی مسئولیت‌ها مطلق است و مقید به نوع رفتار طرف مقابل نیست. امانت‌داری، وفای به عهد و خوش رفتاری با پدر و مادر از این مقوله است.

نمی‌توان گفت که امانتش را پس ندادم؛ چون خودش امانت‌دار نیست یا به عهدم وفا نکردم؛ چون خودش آدم عهدشکنی است یا با مادرم خوش رفتار نبودم؛ چون خودش در حق من ظلم کرده است. این‌ها هیچ‌یک نزد خداوند عذری پذیرفتنی نیست.

 طعم ایمان

قالَ عليٌّ عليه السلام:

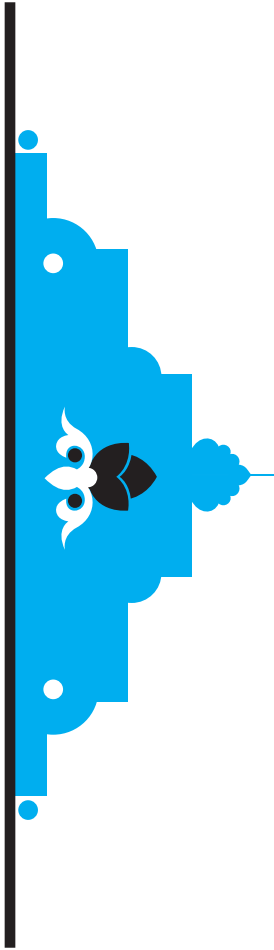
لَا يَجِدُ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيْمَانِ حَتَّى يَتْرُكَ الْكُذِبَ
هَزْلَهُ وَجَدَّهُ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

تا بنده‌ای دروغ‌گفتن را چه شوخی و چه جدی ترک
نکرده باشد، مزه ایمان را نمی‌چشد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۰



کسی که سرماخورده است، نمی تواند مزه بسیاری از خوراکی ها را بچشد و از احساس خوشایند چشیدن بسیاری از آن ها محروم است.

ایمان نیز طعمی معنوی دارد که بسیاری نمی توانند آن را بچشند و از لذت طعم گوارای آن محروم اند. یکی از عوامل این محرومیت، دروغ گویی است. دروغ گو مانند همان انسان سرماخورده از درک طعم ایمان محروم است.

دوستی حیا و ایمان

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

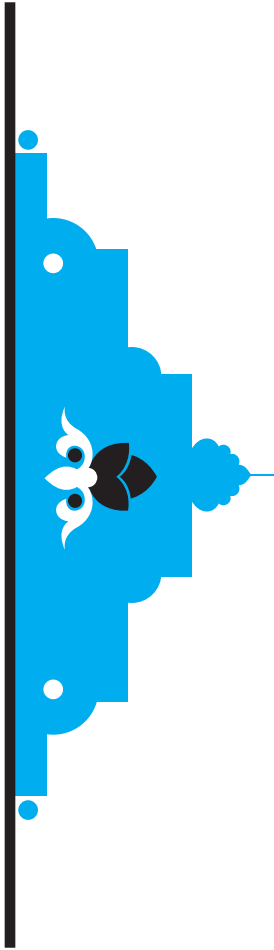
الْحَيَاءُ وَالْإِيمَانُ مَقْرُونَانِ فِي قَرْنٍ، فَإِذَا
ذَهَبَ أَحَدُهُمَا، تَبِعَهُ صَاحِبُهُ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

حیا و ایمان به هم پیوسته‌اند؛ هرگاه یکی از آن‌ها برود،
دیگری هم به دنبال آن خواهد رفت.

تحف العقول، ص ۲۹۷



هرقدر ایمان به خدا فزون تر شود،
شرم و حیای انسان نیز بیشتر می شود.
ایمان که کم رنگ شود، حیا نیز
رنگ می بازد.

به همین دلیل گفته اند که حیای پیامبر
خدا ﷺ همچون دختران پرده نشین بود.

چیزی نمانده که فرشته شود

قَالَ عَلِيُّ عليه السلام:

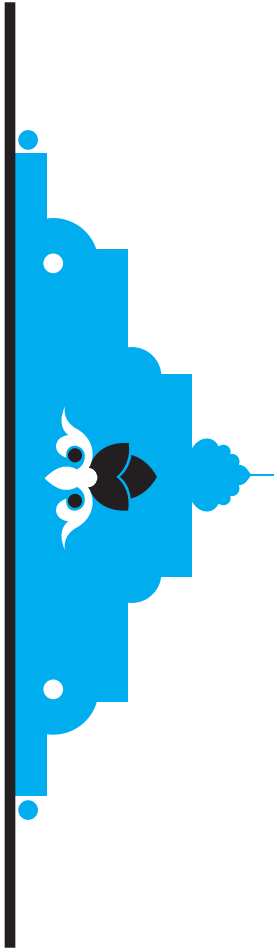
مَا الْمُجَاهِدُ الشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، بِأَعْظَمِ أَجْرًا
مِمَّنْ قَدَرَ فَعَفَّ. لَكَادَ الْعَفِيفُ أَنْ يَكُونَ مَلَكًا
مِنَ الْمَلَائِكَةِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

کسی که در راه خدا جهاد کند و شهید شود، اجرش بیشتر از کسی نیست که بتواند گناه کند، ولی عفت بورزد. انسان پاک دامن نزدیک است که فرشته‌ای از فرشتگان خدا شود.

نهج البلاغه، حکمت ۴۷۴



جهاد با سپاه شیطان برای نگاهبانی
از گوهر عفت، کمتر از جهاد با سپاه
مشرکان برای محافظت از کیان
مسلمین نیست.

می‌توان با پاک‌دامنی، هم‌سفره
شهیدان شد. از آن فراتر، می‌توان
نزد خدا فرشته شد.

جان بهای تو

قالَ علیؑ:

أَلَا إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ، فَلَا تَبِيعُوهَا
إِلَّا بِهَا.



امام علیؑ فرمودند:

جان بهای شما جز بهشت نیست؛ پس جان خود را جز به
بهشت مفروشید.

غررالحکم، ح ۴۶۲۳

اگر بدانم که خدای «أحسن الخالقین»، چگونه مرا در «أحسن تقویم» و با بهترین ساختار وجودی آفریده و هر آنچه برای رسیدن به همه کمالات لازم است، در وجود من به ودیعه نهاده، دیگر این همه سرمایه را در اختیار هر کسی قرار نمی‌دهم. هرگز خودم را به ثروت چندروزه و شهرت موقت و شهوت گذرا نمی‌فروشم. درمی‌یابم که به کمتر از بهشت جاودان راضی شدن، خسارت است.

 راهی کم رهرو

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

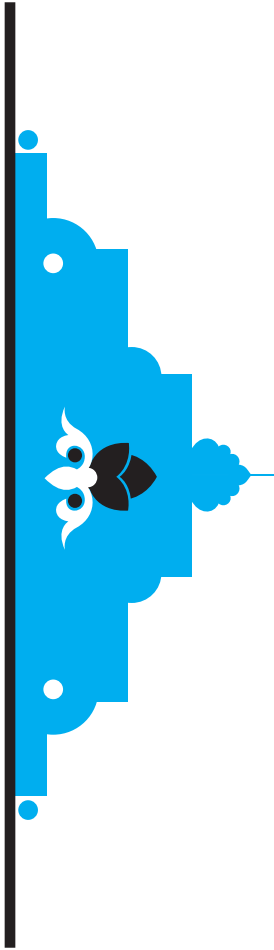
لَا تَسْتَوْحِشُوا فِي طَرِيقِ الْهُدَى لِقَلَّةِ أَهْلِهِ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

در مسیر هدایت به سبب کمی راهروان آن، احساس
وحشت نکنید.

نهج البلاغه، خطبه ۲۰۱



بیشتر اهالی دنیا به هدایت و حقیقت
تن در نمی دهند. «أكثر الناس
لا يعلمون» (جائیه، ۲۶)، «أكثر
الناس لا يشكرون» (غافر، ۶۱)....
راه رسیدن به رستگاری، قدم نهادن
در مسیر هدایت است. هر چند تنها
و غریبانه باشد. پایان راه مهم است.

 آمیخته با قرآن

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابُّ مُؤْمِنٍ، اِخْتَلَطَ
الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس قرآن بخواند، اگر جوانی مؤمن باشد، قرآن با
گوشت و خون او آمیخته شود.

الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳

اُنس با قرآن در سال‌های جوانی،
تفاوتی بسیار با سال‌های پیری و
افتادگی دارد.

اُنس جوان با قرآن، گوشت و پوستش
را با آیات کتاب خدا آمیخته می‌کند و
این درسین دیگر اتفاق نمی‌افتد.
کار شیطان در برابر کسی که
سرتاپای او با قرآن آمیخته شده،
بسیار دشوار است.

نسخهٔ سعادت در دست دیگران

قَالَ عَلِيُّ عليه السلام:

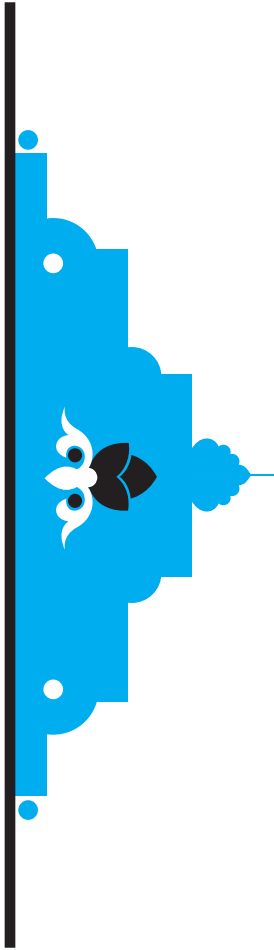
اللَّهُ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ، لَا يَسْبِقُكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ
غَيْرُكُمْ.



امام علی عليه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را، دربارهٔ قرآن [در نظر داشته باشید]، مبادا
دیگران در عمل به دستوراتش از شما پیشی گیرند.

نهج البلاغه، نامه ۴۷



قرآن، کتاب هدایت است. اُنس با قرآن، مقدمهٔ فهم قرآن و فهم قرآن، راه قدم گذاشتن در میدان عمل به قرآن است.

چقدر مایهٔ شرمساری است اگر غیرمسلمانان بیش از مسلمانان، به دستورات قرآن جامهٔ عمل بپوشانند.

تزریق حیات

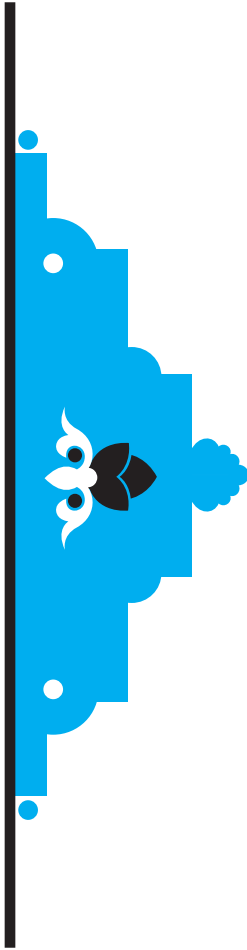
قال الرضا عليه السلام:

مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يُحْيَا فِيهِ أَمْرُنَا، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ
يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ.

امام رضا عليه السلام فرمودند:

هر کس در مجلسی بنشیند که یاد و نام ما [اهل بیت] در آن زنده نگه داشته می شود، در روزی که دل ها می میرند، دل او نمی میرد.

وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۰۲



عترت و اهل بیت پیامبر ﷺ، قرین
قرآن‌اند و تمسک به قرآن بدون
پیروی از آنان، ما را از خطر
گمراهی نمی‌رهاند.

سیره و سلوک امامان علیهم‌السلام، تجلی
آموزه‌های قرآن است و یادآوری
رفتار و گفتارشان، زنده‌نگه‌داشتن
آرمان‌های قرآن.

یاد آنان دل را زنده نگه می‌دارد؛
حتی در آن روز که همه دل‌مرده‌اند.

به دلت نگاه کن

قالَ عليٌّ عليه السلام:

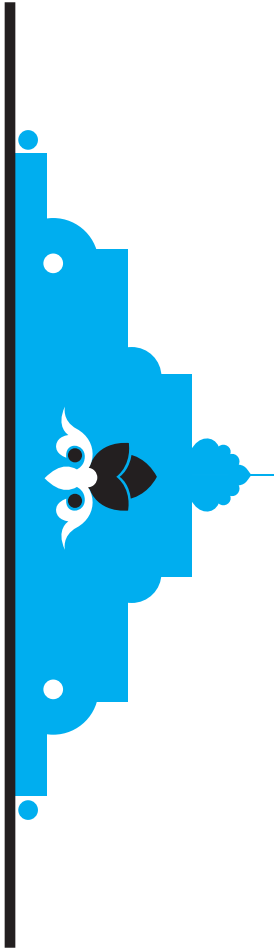
إِنَّ لِلْقُلُوبِ إِقْبَالَاً وَ إِدْبَاراً؛ فَإِذَا أَقْبَلَتْ
فَأَحْمِلُوهَا عَلَى النَّوَافِلِ، وَ إِذَا أَدْبَرَتْ
فَأَقْتَصِرُوا بِهَا عَلَى الْفَرَائِضِ.



امام علی علیه السلام فرمودند:

دل‌ها گاه روی می‌آورند و گاه پشت می‌کنند؛ پس آنگاه که روی می‌کنند، آن‌ها را به انجام‌دادن مستحبات و دارید و آنگاه که پشت می‌کنند، به انجام‌دادن واجبات قناعت کنید.

نهج البلاغه، حکمت ۳۱۲



دل همیشه خرّم و چابک نیست؛
گاه بسته و خسته است. اگر هنگام
دل‌خستگی، به بیش از واجبات
پردازی، به تدریج از انجام‌دادن
مستحبات دل‌زده و روی‌گردان
می‌شوی.

مستحبات را باید با نشاط به‌جا آورد
تا طراوت و تازگی آن‌ها همیشه
محفوظ بماند.

آنگاه که دلت می تپد

قال الصادق عليه السلام:

إِذَا أَقْشَعَرَ جِلْدُكَ وَ دَمَعَتْ عَيْنَاكَ وَ وَجِلَّ
قَلْبُكَ، فَدُونَكَ دُونَكَ فَقَدْ قُصِدَ قَصْدُكَ.



امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر زمان که بدنت به لرزه درآمد و چشمانت گریان شد
و دلت تپیدن گرفت، آن لحظه را غنیمت شمار که به تو
توجه شده است.

وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۷۳

گاهی در میان انبوه ساعاتی که از عمر ما می‌گذرد، لحظاتی فراهم می‌شود که باید قدر آن‌ها را دانست و بهترین بهره را از آن برد. یکی از آن لحظات ناب، لحظه‌ای است که دل می‌شکند. هیچ‌کس کاسه شکسته از کسی نمی‌خرد؛ اما خدا خریدار دل‌های شکسته است؛ زیرا آب زلال رحمت او در دل‌های شکسته بهتر جای می‌گیرد.

کتابنامه

۱. محمد بن حسن الطوسی، الأمالی، قم: دار الثقافة، ۱۴۱۴ق.
۲. محمد باقر المجلسی، بحار الانوار، بیروت: مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۴ق.
۳. حسن بن شعبة الحرانی، تحف العقول، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ق.
۴. محمد بن علی الصدوق، الخصال، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۳ق.
۵. ابن ابی الجهمور الاحسائی، عوالی الثالی، قم: سیدالشهدا، ۱۴۰۵ق.
۶. عبدالواحد بن محمد الآمدی، غرر الحکم، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۶ش.
۷. محمد بن یعقوب الكلینی، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ش.
۸. محمد بن علی الصدوق، کتاب من لا یحضره الفقیه، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۱۳ق.
۹. علی بن عیسی الاربلی، کشف الغمة، تبریز: مکتبه بنی هاشمی، ۱۳۸۱ق.
۱۰. ورام بن ابی فراس، مجموعه ورام، قم: مکتبه الفقیه، بی تا.
۱۱. حسین النوری، مستدرک الوسائل، قم: مؤسسة آل البيت، ۱۴۰۸ق.
۱۲. حسن بن فضل الطبرسی، مکارم الاخلاق، قم: رضی، ۱۴۱۲ق.
۱۳. محمد بن حسین الرضی، نهج البلاغه، قم: دار الهجرة، بی تا.
۱۴. محمد بن حسن الحر العاملی، وسائل الشیعة، قم: مؤسسة آل البيت، ۱۴۰۹ق.